

Hírek – Röviden

Dr. Karsai László adjunktus elfoglaltságaira és a szerkesztési elképzelésekben jelentkező nézeteltérésekre hivatkozva lemondott tanárszerkesztői tisztségéről. Az "AETAS" szerkesztői ezúton köszönik meg eddigi munkáját.

Az "AETAS" első számát bemutató és értékelő ismertetések jelenték meg a "Szegedi Egyetem" 1986. február 16-i és a debreceni "Egyetemi Élet" 1986. február 9-i számában, amelyeket Takács Józsefnek és Porcsin Zsolnak szerkesztőségünk ezúton megköszön.

Megjelent a szegedi "Harmadkor" 4. száma. A lapban tanulmány olvasható Imre Farkasról, Kondor Béláról. Figyelmet érdemel Umberto Eco: Utóiratok a Rózsák nevéhez c. írása, amelyet Galamb György fordított magyarra.

1985 második felében jelent meg az ELTE ÁJTK Ménesi úti új szakkollégiumának kiadványa a "SZÁZADVÉG". Az első számban tanulmány olvasható az "elfelejtett" századeleji szociológus, Somló Bódog eszmei fejlődéséről. Az "Élő múlt" c. rovatban közzétették Jászi Oszkárnak a "Bécsi Magyar Újságban" megjelent cikkeinek teljes bibliográfiáját és közülük 12-t közöltek. A szerkesztők az elkövet-

kező számokban további érdeklődésre számot tartó dokumentumok megjelentetését ígérték.

Az I. számú Magyar Irodalomtörténeti Tanszék munkaközössége - B.Hernádi Zsófia, Deák Ágnes, Gerhát Ágnes, Gilbert Edit, Joó Judit, Kokas Károly, Szajbély Mihály, Takács József - sajtó alá rendezte Jósika Miklós Emlékalbumát és Fejérváry Miklóshoz írott leveleit. A körülbelül 50 íves anyag a Szépirodalmi Könyvkiadó "Magyar Századok" sorozatában jelenik majd meg.

Miklós Pál előadást tartott 1986. február 27-én a Kőrösi Csoma Társaság Szegedi Tagozatának szervezésében "Sinológia művelődéstörténet nélkül?" címmel. A bevezetőben hangsúlyozta, hogy a sinológusok képzésében szerepet kellene kapnia a művészettörténetnek is. Előadását diaképekkel illusztrálta.

1986. február 26-án Krausz Tamás történész, az MSZMP KB Párttörténeti Intézetének tudományos főmunkatársa előadást tartott az 1920-as évek szovjet fejlődéséről, az Irinyi Kollégiumban. Vitaindítójában, és az azt követő többórás, igen heves vitában többször is érvelt a "sztálinizmus", vagy megfogalmazásával: a "sztálini jelenség" fatális kikerülhetlensége mellett. A "sztálinizmus" előfeltételeinek vizsgálatakor, ugyanakkor hangsúlyozta: a bolsevik párton belüli frakciók és csoportosulások mindegyikének belsőleg ellentmondásos volt az érvelése a szovjet fejlődés jellegének megítélését illetően. Másrészt az új hatalom politikai szükségletei és a tapasztalatok szűkössége sem kedvezett az új rendszer átfogó és módszeres elemzésének. Vitába szállt a 20-as

években szinte általánosan elterjedt /és még ma is fellelhető/ azon felfogással, mely a marxizmust, mint elméletet, a leninizmust, mint gyakorlatot aposztrofálta. Véleménye szerint Lenin - korai halála ellenére is - olyan elemzését tudta adni az addigi szakasznak, mely iránymutatással szolgálhatott volna későbbi időszakok számára is. Leszögezve, hogy a szocializmust a történelem még nem tűzte napirendre, Lenin a szocializmushoz vezető átmeneti korszak elméletileg - módszertanilag teljesen új fogalmaként az /egyébként 1917 tavasza óta gyakorlatban létező/ államkapitalizmust állította középpontba, s a NEP-et az államkapitalizmushoz való felemelkedés irányába tett olyan lépésnek nevezte, amely magában foglalja a politikai átmeneti periódus lényegét. A Lenin által 1921-22 folyamán véghezvitt ezen nagy horderejű elméleti fordulatot legjobb tanítványai közül is sokan "félreértették" - mutatott rá Krausz Tamás.

1986. március 18-án Balogh István filozófus, az MSZMP KB Társadalomtudományi Intézetének tudományos osztályvezetője tartott előadást "Szocializmus - felfogások változása a mai Magyarországon" címmel, a bölcsészkar VI-os termében. Balogh István a szocializmus konkrét viszonyainak és perspektíváinak filozófiai elemzésére nemcsak a hagyományos filozófiatörténet felől /Lukács György/, hanem a jelenkori társadalmi viszonyok felől is közelítve vállalkozott. A jelenlegi fogalmi káosz kiküszöböléséhez nagy segítséget nyújtva, a szocializmushoz, mint önálló, önmagát reprodukálni képes társadalmi-gazdasági alakulathoz való viszonyrendszerben a megközelítés három oldalát tartja lehetségesnek: 1. a köz-

napi - tudat szintje /szocializmus-kép/, 2. a politikai ideológia szintje /a párt szocializmus-felfogása/ és 3. a szocializmus elmélete /a társadalomtudományi gondolkodás/. Ezek közül az elméleti tudat szintjén meglevő /3/ szocialista ideológiával foglalkozott részletesebben, külön kiemelve és vitatkozva a kettős-mechanizmus- vagy preszocializmus-nézettel /Tőkei Ferenc/. A szocializmus belső viszonyai és fejlődése ezideig nem mutatnak olyan vonásokat, amelyek szükségessé tennék a marxi fogalmi keretek, módszertani elvek és elméleti megfontolások gyökeres módosítását.- vetette fel Balogh István. Ugyanis nem két egymástól független szférát /kapitalizmus és szocializmus/ foglal magában a létező szocializmus, s nem lehet átmeneti társadalomként jellemünk egy olyan alakulatot, amely egy egész történelmi korszakot fog át. Ugyanakkor azt is megállapította, hogy bár a szocialista irodalomban mindig is jelen volt a kettős-mechanizmus - problematika, időhorizontjainak voluntarista beszűkítése egy hibás politikai gyakorlat révén, a stratégia-taktika szintjén kalandor politikához vezetett, amely a jelen politikai gyakorlata számára is bizonyító erejű olyan szocialista forma kialakítására, amelyben az árutermelés ugyancsak általános és meghatározó szerepet játszik.

Gyimesi Sándor március 27-én Kelet-Európa és az elmaradottság címmel előadást tartott az Irinyi Kollégiumban. Mivel a sorozat első előadása, amelyet Szűcs Jenő tartott volna Európa három történelmi régiójáról, betegség miatt elmaradt, ezért Gyimesi Sándor először főbb vonalaiban

ismertette Szűcs Jenő könyvét, majd néhány kritikai észrevételt fűzött hozzá. Ezek között szerepelt az állam entitásának problémája, valamint az antik alapokon kialakuló feudalizmus és az orosz feudalizmus különbségeinek kérdése. Előadása során az előadó a XIX. századig tekintette át Nyugat- és Kelet-Európa fejlődésének lényegesebb mozzanatait, az eltérő fejlődés okait és kezdeteit, külön hangsúlyozva azt, hogy mikortól jelentett ez minőségileg eltérő fejlettséget Nyugat-Európa, valamint Lengyelország, Csehország és Magyarország között.

Egyetemi jegyzet. Másodszor került kiadásra Gyimesi Sándor jegyzete a Középkori Egyetemes Történelmi Tanszék gondozásában. Az előzőhöz hasonlóan közel 100 db-ot megvásároltak a másodéves történelem hallgatók, a másik 100 a történelem könyvtárba került.

A második félévi előadásokat tartalmazó anyag is magnószalagon van, folyik az átírás, s remélhetőleg még szigorlat előtt megjelenik.

A tanszéken előkészületben van egy XVI-XVIII. századi szöveggyűjtemény is, mely túljutott a szövegválogatás és fordítás munkálatain. Ezzel párhuzamosan készül egy szöveggyűjtemény a harmadik világ ezen korszakáról.

Az Új és Legújabbkori Magyar Történelmi Tanszék új munkatársa Pelyach István, aki 1984-ben végzett az ELTE-n, történelem-pedagógia szakon, tud. szoc. államvizsgájára az idén tavasszal kerül sor.

Szakterülete az 1848-49-es szab.harc hadtörténete, valamint az aradi vértanúk életpályája. Szakdolgozatát Damja-

nichről írta, s ezt kívánja újabb kutatásokkal doktori dolgozattá bővíteni.

A következő évtől előadásokat és szemináriumokat egyaránt tart. Ebben a félévben a szab.harc hadtörténetéből hirdetett spec.kollégiumot.

A Stuttgarti Történetes-konferenciáról /1985. augusztus 25-zeptember 1./ tartott beszámolót Gyimesi Sándor, Szántó Imre, Petrovics István.

Az öt évenként megrendezésre kerülő találkozó a történettudomány intézményrendszerének legmagasabb fóruma, a XIX. század vége óta.

Az első napokban a Komité által meghirdetett általános témákban hangzottak el előadások /Max Weber munkássága; az Indiai-óceán térségének története; a fasizmus története; etnikai kisebbségek, marginális közösségek története/. Ezt követően a munka albizottságokban folytatódott, ahol specialisták vitatták meg többek között a II.v.h., a demográfia, a historiográfia, a jogtörténet időszerű kérdéseit. Stuttgartban tartotta első ülését a NOSZF történetével foglalkozó bizottság. Néhány gondolat Gyimesi Sándor értékeléséből: A konferencia jó alkalom a személyes kapcsolatok kialakítására, az eredmények cseréjére. A specialisták kiléphetnek tevékenységük szűk köréből, betekinthetnek az egész történetes közösség munkájába, óriási információtömeghez juthatnak /kb 500 ea./. A kis országok nyelvi korlátaikat legyőzve, eredményeiket egész Európa számára bemutatathatják. A K-K-Eu-i régió történészei igen nagy létszámban képviselték magukat. A SZU delegációja mögött második helyen

állt a 70 fős magyar küldöttség.

Sajnálatos azonban, hogy az eddigi konferenciákhoz képest az érdeklődés így is csökkent /kb 2000 fő/. Nagyobb számban jelentkezett a 3. világ nem túl jelentős történetírása. A nagy angol és am.-i történetírás csak a 2. vonallal képviseltette magát. A spanyolok, franciák és az olaszok között is csak elszórtan volt egy-két nagy név. Mindez kissé lenyomta a hangulatot. A távolmaradásnak több oka van: egyrészt a nagy témákban a K-Eu-i régő dominált, s ez kevésbé érdekelte őket; másrészt az USA-ban a kulturális élet középpontja Nyugatra tolódott, egyetemcikről nem járnak az USA-n kívüli kongresszusokra.

A tanácskozás nem hozott módszertanilag újdonságokat, nem jelentkezett új irányzat. A résztvevők kínosan kerültek a vitát, az előadások vagy elmentek egymás mellett, vagy sterilek voltak. Pedig "a békés egymásmellettélés" veszélyes, sőt kerülendő a tudományban!

Az Indiai-óceánnal foglalkozó témában, a tört. térszervező erőivel csak egyetlen előadás foglalkozott. Ez az eset az egész konferenciára jellemző; a résztvevők elmentek egy nagy lehetőség mellett.

Március 27-én volt Szegfű László /JGYTF/ főiskolai docens kandidátusi értekezésének munkahelyi vitája Kristó Gyula elnökletével.

Szegfű László egyetemünkön szerzett tanári diplomát történelem-olasz szakon a 60-as évek végén. Fő kutatási területe a XI. századi magyar történelem. Különböző szakfolyóiratokban eddig több mint ötven tudományos közleménye jelent meg. Egyetemünkön részt vesz a Középkori Magyar Történeti

Tanszék munkájában, rendszeresen publikál, Az egyetemi Actában.

Szívesen vállal előadásokat a Tudományos Diákkörben.

Megvitatott kandidátusi értekezésének címe "Baja és birto-
kosai a középkorban /1301-1526/". A vitában elismeréssel
szóltak a disszertációról, néhány kisebb módosítást java-
solva a kandidátusi fokozat odaítélését indítványozták.

Kordé Zoltán a közelmúltban védte meg bölcsészdoktori ér-
tekezését, amely a székelység történetének historiográfi-
áját dolgozta fel Hunfalvy Pál munkásságától. A dolgozat
bírálói Glatz Ferenc /MTA Történettud.Int. Igazgatóhelyette-
se/, Kristó Gyula és Makk Ferenc voltak.

Az "AETAS" első számának alacsony példányszámát /250 db/
technikai okok is csökkentették. Ez volt az oka annak a
sajnálatos ténynek, hogy az előzetes reklám ellenére, csak
kevesekhez jutott el a lap. A szerkesztőség, amennyiben
lehetőségei engedik folyamatosan emeli a példányszámot /ezen
szám már 350 példányban jelent meg!/ javítja a lap tipográ-
fiáját.

Az "AETAS" mindenki számára hozzáférhető az Egyetemi Könyv-
tár olvasótermében, és a történész szakkönyvtárban.